

عنوان مقاله:

بازخوانی انگاره های «شرع» و «قانون» نزد شیخ فضل الله نوری و میرزای نائینی

محل انتشار:

پژوهش نامه حقوق اسلامی، دوره 24، شماره 4 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 36

نویسندگان:

احمد فرشادیان - دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده معارف اسلامی و حقوق، دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران.

محمدصادق لبانی مطلق - استادیار، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه خاتم، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

نسبت $\&laquo\&raquo$ فقه $\&laquo\&raquo$ و $\&laquo\&raquo$ قانون $\&laquo\&raquo$ ؛ به خصوص در دهه های اخیر، در کانون توجه ارباب دانش قرار گرفته است. از این روی، پی جویی تاریخی بن مایه های فکری اندیشمندان مسلمان، به ویژه فقیهان عصر مشروطه، می تواند در این باره راهگشا باشد. در کشاکش بحث های عصر مشروطه خواهی ایرانیان، تعیین موضع نسبت شرع و قانون، همواره نقشی مهم و موثر داشته و چه بسا محور اصلی نزاع اندیشمندان این دوره بوده است. به طور خاص، دور از انتظار نیست که فقیهان، به قانون از رهگذر نسبت آن با شرع بنگرند. در شمار این فقهاء، می توان از شیخ فضل الله نوری و میرزای نائینی به مثابه نمایندگان دو نگاه متقابل در نسبت سنجدی شرع و قانون نام برد. در تحلیل های پسینی ناظر به این نزاع، شماری محققان از طیف های گوناگون دست به پژوهش برده اند و مولفه های مختلف معرفتی و غیرمعرفتی را به عنوان عوامل موثر بر اتخاذ موضع این دو فقیه نسبت به قانون برشمرده اند. با توجه به اینکه در سنجش مناسبات میان این دو امر، درک طرفین جدال از این نسبت نقش بنیادین دارد، نمی توان انکار کرد که خوانش این دو فقیه از $\&laquo\&raquo$ شریعت $\&laquo\&raquo$ و نیز تلقی آن ها از مفهوم $\&laquo\&raquo$ قانون $\&laquo\&raquo$ ؛ در اتخاذ موضع عملی ایشان موثر بوده است؛ بر این اساس مقصد پژوهش حاضر، $\&laquo\&raquo$ بازخوانی آراء شیخ فضل الله نوری و میرزای نائینی درباره انگاره های شرع و قانون و سرانجام تبیین تفاوت انگاشت از فقه و قانون در نسبت سنجدی میان این دو نهاد $\&laquo\&raquo$ خواهد بود. در نهایت نشان داده خواهد شد که می توان گرایش این دو اندیشمند به اتخاذ مواضعی متعارض نسبت به قانون را ناشی درک متفاوت آن ها از $\&laquo\&raquo$ مفهوم قانون $\&laquo\&raquo$ دانست.

کلمات کلیدی:

گستره شرع، مفهوم قانون، نسبت فقه و قانون، عصر مشروطه، شیخ فضل الله نوری، میرزای نائینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1932504>

